

Денис С. Міхнюк*

ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЕКОНОМІЧНОГО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО ТУРИЗМУ

У статті досліджено інструменти державного регулювання та економічного стимулювання розвитку лісового туризму в контексті сталого природокористування. Обґрунтовано, що державне регулювання цієї сфери є комплексною системою нормативно-правових, економічних, інституційних та інвестиційних інструментів, спрямованих на раціональне використання лісових ресурсів, збереження екологічної стійкості та підвищення інвестиційної привабливості природних територій.

Систематизовано нормативно-правову базу розвитку лісового туризму та визначено роль держави у забезпеченні алокаційної, стабілізаційної й розподільчої функцій. Проаналізовано економічні інструменти стимулювання, зокрема туристичний збір, бюджетні програми, податкові пільги та грантове фінансування, що сприяють монетизації екосистемних послуг і розвитку туристичної інфраструктури.

Розкрито інституційні та інвестиційні механізми підтримки, серед яких публічно-приватне партнерство, кластерний підхід, децентралізація управління та транскордонне співробітництво. Доведено, що їх узгоджене застосування забезпечує сталий розвиток лісового туризму, підвищення конкурентоспроможності регіональних туристичних продуктів та інтеграцію України до європейського простору екотуризму.

Ключові слова: економічний механізм, туризм, туристичний бізнес, стале природокористування, лісовий туризм, екологічний туризм, сталий розвиток, економіка, екологія, сталий розвиток, екологізація економіки, екологічна політика, зелені інвестиції, екологічна безпека.

Табл. 3. Рис. 1. Літ. 12.

DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-295-237-246

Denys Mikhniuk

INSTRUMENTS OF STATE REGULATION AND ECONOMIC STIMULATION OF FOREST TOURISM DEVELOPMENT

The article examines the instruments of state regulation and economic stimulation of forest tourism development in the context of sustainable nature management. It is substantiated that state regulation of this area is a complex system of regulatory, economic, institutional and investment instruments aimed at the rational use of forest resources, preservation of ecological sustainability and increase of investment attractiveness of natural areas.

The regulatory framework for forest tourism development is systematized and the role of the state in ensuring allocation, stabilization and distribution functions is determined. Economic stimulation instruments are analyzed, in particular, tourist fees, budget programs, tax benefits and grant financing, which contribute to the monetization of ecosystem services and the development of tourism infrastructure.

Institutional and investment support mechanisms are revealed, including public-private partnership, cluster approach, decentralization of management and cross-border cooperation. It is proven that their coordinated application ensures sustainable development of forest tourism, increasing the competitiveness of regional tourism products and integrating Ukraine into the European ecotourism space.

* Open International University of Human Development «Ukraine». Ukraine.

Keywords: economic mechanism, tourism, tourism business, sustainable nature management, forest tourism, ecotourism, sustainable development, economy, ecology, sustainable development, greening of the economy, environmental policy, green investments, environmental security.

Peer-reviewed, approved and placed: 16.01.2026

Постановка проблеми. Економічна сутність державного регулювання розвитку лісового туризму полягає у формуванні системи інструментів впливу на поведінку економічних суб'єктів з метою забезпечення раціонального використання лісових ресурсів, підвищення інвестиційної привабливості природних територій та збереження їх екологічної стійкості. Така система охоплює нормативно-правові, економічні, інституційні, інвестиційні та екологічні інструменти.

Важливим методологічним підґрунтям є концепція сталого природокористування, відповідно до якої економічна діяльність у лісових екосистемах повинна забезпечувати збалансоване поєднання економічної вигоди та екологічного відтворення природних ресурсів. У цьому контексті лісовий туризм виступає як вид економічної діяльності з низьким рівнем матеріального вилучення ресурсів, але високим мультиплікативним ефектом для регіональної економіки, особливо в гірських та периферійних територіях, до яких належить Карпатський регіон України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі спостерігається зростання уваги до проблеми екологізації економіки як ключової складової забезпечення сталого розвитку. Так, І.І. Дороніна [1] здійснює ретроспективний аналіз підходів до ролі держави в екологізації економіки. І.А. Дубовіч [2] розглядає екологізацію як основу формування політики сталого розвитку в прикордонних регіонах. І.В. Киреева [3] аналізує екологізацію економіки в контексті національної економічної безпеки. Значну увагу питанню теоретичних засад екологізації приділено у працях Ю. Сагайдак та Н. Скопенко [4], В.В. Тарасової [5] та інших. Вітчизняні дослідження [1; 6] акцентують на значному рекреаційному потенціалі українських Карпат та Полісся. Аналіз змісту нормативно-правової бази свідчить, що розвиток лісового туризму регулюється через систему взаємопов'язаних правових інструментів, які забезпечують збалансованість економічних і екологічних інтересів. Водночас фрагментарність нормативного забезпечення та відсутність спеціалізованого законодавчого акта щодо екотуризму в лісовій сфері обумовлюють необхідність подальшого вдосконалення правового регулювання цієї діяльності, особливо з урахуванням європейських стандартів сталого природокористування.

Метою дослідження є вивчення інструментів державного регулювання та економічного стимулювання розвитку лісового туризму.

Основні результати дослідження. Державне регулювання розвитку лісового туризму доцільно розглядати як багаторівневу систему, що включає: формування нормативно-правових умов, створення фінансово-економічних стимулів, розвиток інституційної інфраструктури та забезпечення екологічного контролю за використанням лісових територій у туристичних цілях. Саме така комплексна модель дозволяє досягти синергетичного ефекту

економічного зростання та екологічної стійкості. Нормативно-правові інструменти є базовим елементом системи державного регулювання розвитку лісового туризму, оскільки вони визначають правові засади використання лісових ресурсів у рекреаційних цілях, встановлюють обмеження господарської діяльності та формують інституційне поле взаємодії суб'єктів туристичної діяльності.

Таблиця 1. Нормативно-правове забезпечення розвитку лісового туризму в Україні, узагальнено автором

Нормативний акт	Сфера регулювання	Значення для розвитку лісового туризму
Лісовий кодекс України	Використання лісових ресурсів	Визначає можливість рекреаційного використання лісів, зонування територій
Закон «Про туризм»	Туристична діяльність	Регулює стандарти послуг, державну підтримку туризму
Закон «Про природно-заповідний фонд України»	Охорона природних територій	Встановлює режими рекреаційного використання ПЗФ
Закон «Про оцінку впливу на довкілля»	Екологічна безпека	Забезпечує оцінку впливу туристичних проєктів на лісові екосистеми
Закон «Про стратегічну екологічну оцінку»	Стратегічне планування	Оцінює вплив програм розвитку туризму на довкілля
Податковий кодекс України	Фіскальне регулювання	Передбачає туристичний збір як джерело фінансування
Бюджетний кодекс України	Фінансове забезпечення	Регламентує фінансування програм розвитку туризму
Закон про ППП	Інвестиційна діяльність	Створює механізми залучення приватних інвестицій

Таблиця 1 систематизує основні нормативно-правові акти, що формують інституційно-правове підґрунтя розвитку лісового туризму в Україні. Узагальнення законодавчих документів дозволяє встановити, що державне регулювання цієї сфери має комплексний характер і базується на поєднанні лісового, туристичного, природоохоронного, податкового та інвестиційного законодавства. Представлені у таблиці нормативні акти визначають правові умови використання лісових ресурсів у рекреаційних цілях, регламентують туристичну діяльність, встановлюють екологічні обмеження та формують фінансові механізми підтримки розвитку природоорієнтованого туризму.

З позицій економіки суспільного сектору державне регулювання розвитку лісового туризму ґрунтується на таких функціях держави: алокаційній (розподіл ресурсів між альтернативними видами використання лісів), стабілізаційній (підтримка зайнятості та доходів у регіонах) та розподільчій (перерозподіл вигод від використання природних ресурсів на користь місцевих громад). Умовою ефективності такого регулювання є поєднання адміністративно-правових обмежень з економічними стимулами, що формують мотивацію суб'єктів господарювання до впровадження екологічно орієнтованих туристичних практик.

У контексті економіки природокористування економічні інструменти державного стимулювання розвитку лісового туризму спрямовані на внутрішню монетизацію екосистемних послуг лісів, які традиційно не мають ринкової ціни. Формування таких інструментів дозволяє забезпечити фінансову основу утримання рекреаційної інфраструктури, компенсацію екологічних витрат та підвищення конкурентоспроможності природно-туристичних дестинацій, особливо у гірських регіонах, зокрема в Українських Карпатах.

Економічні інструменти державного стимулювання розвитку лісового туризму формують фінансово-економічний механізм, спрямований на забезпечення сталого використання лісових ресурсів, підвищення інвестиційної привабливості природних територій та формування конкурентоспроможних туристичних продуктів. Їх ефективність значною мірою залежить від узгодженості фіскальної, бюджетної та регіональної політики держави, а також від здатності органів місцевого самоврядування адаптувати ці інструменти до специфіки розвитку гірських територій Карпатського регіону.

У таблиці 2 узагальнено ключові економічні інструменти державного стимулювання розвитку лісового туризму, які формують фінансово-економічний механізм підтримки використання лісових ресурсів у туристичних цілях. Представлені інструменти охоплюють фіскальні, бюджетні та інвестиційні важелі, що дозволяють забезпечити фінансову основу функціонування туристичної інфраструктури, підтримку підприємницької активності та збереження природних ресурсів.

Таблиця 2. Економічні інструменти державного стимулювання розвитку лісового туризму, узагальнено автором

Інструмент	Економічний зміст	Джерело фінансування	Значення для Карпатського регіону
Туристичний збір	Формування доходів місцевих бюджетів	Місцеві бюджети	Фінансування благоустрою туристичних лісових територій
Плата за рекреаційні послуги	Монетизація екосистемних послуг	Власні надходження установ ПЗФ	Самофінансування національних природних парків
Бюджетні програми	Державна підтримка інфраструктури	Державний та місцеві бюджети	Розвиток транспортної доступності та туристичних маршрутів
Податкові пільги	Стимулювання бізнес-активності	Податкові інструменти	Підтримка малого бізнесу у сфері екотуризму
Грантове фінансування	Залучення зовнішніх ресурсів	Фонди ЄС, міжнародні програми	Реалізація транскордонних проєктів у Карпатах
Державні субсидії	Зниження інвестиційних ризиків	Державні програми	Розвиток екологічної туристичної інфраструктури

Аналіз змісту таблиці 2 засвідчує, що ефективність розвитку лісового туризму значною мірою залежить від поєднання різних джерел фінансування – місцевих бюджетів, власних надходжень природоохоронних установ, державних програм та міжнародних грантів. Особливе значення ці інструменти мають для Карпатського регіону, де розвиток туристичної інфраструктури потребує значних інвестиційних ресурсів і системної державної підтримки. Узагальнення економічних інструментів дозволяє обґрунтувати необхідність їх подальшого удосконалення та адаптації до специфіки розвитку природоорієнтованого туризму.

Інституційні та інвестиційні механізми державної підтримки розвитку лісового туризму формують організаційно-економічне середовище, у межах якого здійснюється координація взаємодії державних органів, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та громадянського суспільства щодо використання лісових територій у туристичних цілях. Ефективність розвитку лісового туризму значною мірою залежить від якості інституційного забезпечення, що визначає правила доступу до ресурсів, механізми фінансування інфраструктурних проєктів та рівень інвестиційної привабливості природних територій.

З позицій інституціональної економіки інституційні механізми державного регулювання охоплюють сукупність формальних норм (законодавство, державні програми, стратегії) та неформальних інститутів (традиції природокористування, поведінкові практики громад), які визначають рамкові умови функціонування ринку туристичних послуг у лісових екосистемах. У контексті Карпатського регіону, де поєднуються значні природні ресурси та високий туристичний потенціал, інституційна спроможність держави та місцевих громад відіграє вирішальну роль у забезпеченні сталого розвитку лісового туризму.

Одним із ключових інструментів інституційно-інвестиційної підтримки є механізм публічно-приватного партнерства, який створює правові та організаційні умови для залучення приватних інвестицій у розвиток туристичної інфраструктури на природних територіях. Законодавчі засади реалізації таких проєктів визначені Законом України «Про публічно-приватне партнерство» [8].

Механізм публічно-приватного партнерства дозволяє поєднати фінансові ресурси держави та бізнесу для реалізації інфраструктурних проєктів, що мають значний соціально-економічний ефект, але характеризуються тривалими строками окупності та високими екологічними вимогами. У сфері лісового туризму такі проєкти можуть включати створення рекреаційних центрів, еколого-освітніх комплексів, туристичних маршрутів, кемпінгів, інформаційних центрів та об'єктів сервісної інфраструктури.

Інвестиційні механізми державної підтримки розвитку лісового туризму також охоплюють використання концесійних угод як форми довгострокового залучення приватного капіталу до управління об'єктами туристичної інфраструктури. Застосування концесій у лісовій сфері дозволяє передати приватним інвесторам функції створення та експлуатації туристичних об'єктів за умови збереження державного контролю за використанням природних ресурсів та дотриманням екологічних стандартів.

Важливу роль у формуванні інституційного середовища розвитку лісового туризму відіграють органи місцевого самоврядування, які в умовах децентралізації отримали розширені повноваження щодо управління природними ресурсами, планування територіального розвитку та підтримки місцевого підприємництва. Децентралізаційні процеси створюють можливості для формування локальних стратегій розвитку туризму, адаптованих до природно-ресурсного потенціалу конкретних територій, зокрема гірських громад Карпатського регіону.

У цьому контексті важливим інституційним інструментом є стратегічне планування регіонального розвитку, що передбачає інтеграцію питань розвитку лісового туризму до регіональних та місцевих стратегій розвитку. Включення природоорієнтованого туризму до стратегічних документів дозволяє забезпечити системність державної політики, узгодити інвестиційні пріоритети та сформувати довгострокові програми підтримки розвитку туристичної інфраструктури.

Особливе значення для інституційного забезпечення розвитку лісового туризму має кластерний підхід, який передбачає формування мережових об'єднань суб'єктів господарювання, органів влади, наукових установ та громадських організацій, що спільно реалізують проекти у сфері природоорієнтованого туризму. У країнах Європейського Союзу кластери сталого туризму є важливим інструментом підвищення конкурентоспроможності регіональних туристичних продуктів та ефективного використання природних ресурсів.

Для Карпатського регіону України формування кластерів лісового туризму може забезпечити інтеграцію діяльності лісгосподарських підприємств, національних природних парків, туристичних операторів та місцевих громад, що сприятиме створенню комплексних туристичних продуктів, підвищенню якості послуг та залученню інвестицій у розвиток рекреаційної інфраструктури.

Інституційні механізми державної підтримки також включають створення спеціалізованих агентств та координаційних органів, відповідальних за реалізацію політики у сфері туризму та природокористування. Такі органи виконують функції планування, моніторингу та координації діяльності різних учасників ринку туристичних послуг, забезпечують інформаційну підтримку інвесторів та сприяють просуванню туристичних дестинацій на національному та міжнародному рівнях.

Інвестиційна складова державної підтримки розвитку лісового туризму передбачає формування сприятливого інвестиційного клімату шляхом зниження адміністративних бар'єрів, забезпечення прозорості процедур отримання дозволів на реалізацію туристичних проектів та гарантування прав інвесторів. У цьому контексті важливим є узгодження інвестиційної політики з екологічними вимогами, що забезпечує баланс між економічною ефективністю та збереженням природного середовища.

В умовах європейської інтеграції України особливої актуальності набуває використання інструментів транскордонного співробітництва для залучення інвестицій у розвиток лісового туризму в Карпатському регіоні. Спільні

проекти з країнами Європейського Союзу сприяють модернізації туристичної інфраструктури, впровадженню сучасних стандартів управління природними територіями та підвищенню рівня інституційної спроможності місцевих громад.

Таблиця 3 відображає систему інституційних та інвестиційних механізмів державної підтримки розвитку лісового туризму, що забезпечують організаційно-економічні умови реалізації державної політики у сфері природоорієнтованого туризму. Узагальнені механізми включають публічно-приватне партнерство, концесійні форми інвестування, децентралізацію управління, кластерні моделі розвитку та транскордонне співробітництво.

Таблиця 3. Інституційні та інвестиційні механізми державної підтримки розвитку лісового туризму, побудовано автором

Механізм	Сутність	Інструменти реалізації	Значення для Карпатського регіону
Публічно-приватне партнерство	Спільна реалізація інфраструктурних проєктів	Договори ППП, інвестиційні угоди	Розвиток рекреаційних центрів і туристичних маршрутів
Концесії	Передача об'єктів у довгострокове користування інвесторам	Концесійні угоди	Модернізація туристичної інфраструктури
Децентралізація управління	Розширення повноважень громад	Місцеві стратегії розвитку	Активізація локальних туристичних ініціатив
Кластерний підхід	Об'єднання суб'єктів туристичної діяльності	Регіональні туристичні кластери	Формування комплексного туристичного продукту
Транскордонне співробітництво	Залучення міжнародних інвестицій	Програми ЄС, спільні проєкти	Розвиток Карпатського туристичного простору
Державні агентства розвитку туризму	Координація державної політики	Програми підтримки, маркетингові заходи	Просування Карпатського регіону на міжнародному ринку

Представлені у таблиці 3 інструменти демонструють, що ефективний розвиток лісового туризму потребує узгодженої взаємодії держави, місцевих громад та бізнесу, а також залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів. Особливої ваги ці механізми набувають у Карпатському регіоні, де поєднання природного потенціалу та транскордонного положення створює передумови для інтеграції регіонального туристичного ринку до європейського простору екотуризму.

Рис. 1 відображає багаторівневу інституційну структуру державної підтримки розвитку лісового туризму, яка базується на взаємодії центральних органів державної влади, регіональних органів управління, місцевих громад та суб'єктів господарювання. У запропонованій моделі держава формує

нормативно-правове поле, стратегічні програми та фінансові механізми підтримки, що визначають загальні умови функціонування ринку екотуристичних послуг.

Регіональні органи влади та органи місцевого самоврядування забезпечують адаптацію державної політики до специфіки конкретних територій, розробляють регіональні стратегії розвитку туризму та здійснюють управління природними територіями. На наступному рівні функціонують публічно-приватні партнерства, туристичні кластери та інвестиційні проекти, які забезпечують практичну реалізацію державної політики та розвиток туристичної інфраструктури. Завершальним елементом моделі є суб'єкти туристичної діяльності та установи природно-заповідного фонду, діяльність яких безпосередньо впливає на зростання туристичних потоків, підвищення доходів регіону та забезпечення сталого розвитку лісових територій.

Рис. 1. Інституційна модель державної підтримки розвитку лісового туризму, побудовано автором на основі [12]

Рис. 1 демонструє, що ефективний розвиток лісового туризму можливий лише за умови узгодженої взаємодії всіх інституційних рівнів управління, що забезпечує комплексність державного регулювання та підвищує результативність використання природних ресурсів у туристичних цілях.

Висновки. Таким чином, нормативно-правові інструменти державного регулювання розвитку лісового туризму в Україні формують комплексну систему правового забезпечення, яка охоплює лісове, туристичне, природоохоронне, податкове та інвестиційне законодавство. Їх узгоджене застосування створює інституційну основу для формування ефективного економічного механізму розвитку лісового туризму, особливо у природно-ресурсно багатих регіонах, зокрема в Українських Карпатах.

В свою чергу, інституційні та інвестиційні механізми державної підтримки розвитку лісового туризму формують організаційно-економічну

основу для реалізації державної політики у сфері сталого використання лісових ресурсів. Їх ефективне функціонування забезпечує залучення інвестицій, розвиток туристичної інфраструктури, підвищення конкурентоспроможності регіональних туристичних продуктів та інтеграцію України до європейського туристичного простору.

1. Державне агентство лісових ресурсів України. Звіт про стан лісового фонду України. Київ: Держлісагентство, 2024.
2. Державне агентство розвитку туризму України. Статистика туризму 2023–2024 рр. Київ: ДАРТ, 2024.
3. Дороніна І.І. Екологізація економіки та роль держави: ретроспективний аналіз наукових підходів // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2020. №6. С. 100-107
4. Дубовіч І.А. Екологізація економіки – основа формування та реалізації концепції сталого розвитку в прикордонних регіонах України і суміжних держав. Наукові праці Лісівничої академії наук України: збірник наукових праць. Вип. 14. 2016. С. 231-235.
5. Киреева І.В. Екологізація економіки як складова економічної безпеки. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. XI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 9 груд. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця, 2022. 242 с.
6. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року. Закон України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII. Відомості Верховної Ради. 2019. № 16. ст.70
7. Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України від 25 червня 1991 року № 1264-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. ст.546
8. Про публічно-приватне партнерство. Закон України від 19 червня 2025 року № 4510-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4510-20#Text>
9. Про туризм. Закон України від 15 вересня 1995 року № 324/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>
10. Сагайдак Ю., Скопенко Н. Екологізація економіки України. Вісник Тернопільського національного університету. № 5-2. 2011. С. 250-260.
11. Товариство лісівників України. Модель реформування лісового господарства України. 2025. URL: https://tlu.kiev.ua/uploads/media/Model_reformuvannya_rozshirena-16kh9-2.pdf
12. Poliakova, Liubov; Abruscato, Silvia. (2023): Supporting the recovery and sustainable management of Ukrainian forests and its forest sector. FOREST EUROPE, Bonn. 50 p. URL: <https://foresteurope.org/wp-content/uploads/2023/07/UA-Supporting-the-recovery-and-sustainable-management-of-Ukrainian-forests-and-Ukraines-forest-sector.pdf>

-
1. Derzhavne ahentstvo lisovykh resursiv Ukrainy. Zvit pro stan lisovoho fondu Ukrainy. Kyiv: Derzhlisahentstvo, 2024.
 2. Derzhavne ahentstvo rozvytku turyzmu Ukrainy. Statystyka turyzmu 2023–2024 rr. Kyiv: DART, 2024.
 3. Doronina I.I. Ekolohizatsiia ekonomiky ta rol derzhavy: retrospektyvnyi analiz naukovykh pidkhodiv // Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2020. №6. S. 100-107
 4. Dubovich I.A. Ekolohizatsiia ekonomiky – osnova formuvannya ta realizatsii kontseptsii staloho rozvytku v prykordonnykh rehionakh Ukrainy i sumizhnykh derzhav. Naukovi pratsi Lisivnychoi akademii nauk Ukrainy: zbirnyk naukovykh prats. Vyp. 14. 2016. S. 231-235.
 5. Kyrieieva I.V. Ekolohizatsiia ekonomiky yak skladova ekonomichnoi bezpeky. Suchasni problemy pravovoho, ekonomichnoho ta sotsialnoho rozvytku derzhavy : tezy dop. KhI Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Vinnytsia, 9 hrud. 2022 r.) / MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav, Nauk. park «Nauka ta bezpeka». Vinnytsia, 2022. 242 s.
 6. Pro Osnovni zasady (stratehiiu) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2030 roku. Zakon Ukrainy vid 28 liutoho 2019 roku № 2697-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady. 2019. № 16. st.70
 7. Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha. Zakon Ukrainy vid 25 chervnia 1991 roku № 1264-XII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1991. № 41. st.546

8. Pro publichno-pryvatne partnerstvo. Zakon Ukrainy vid 19 chervnia 2025 roku № 4510-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4510-20#Text>
9. Pro turyzm. Zakon Ukrainy vid 15 veresnia 1995 roku № 324/95-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>
10. Sahaidak Yu., Skopenko N. Ekolohizatsiia ekonomiky Ukrainy. Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho universytetu. № 5-2. 2011. S. 250-260.
11. Tovarystvo lisivnykiv Ukrainy. Model reformuvannia lisovoho hospodarstva Ukrainy. 2025. URL: https://tlu.kiev.ua/uploads/media/Model_reformuvannja_rozshirena-16kh9-2.pdf
12. Poliakova, Liubov; Abruscato, Silvia. (2023): Supporting the recovery and sustainable management of Ukrainian forests and it forest sector. FOREST EUROPE, Bonn. 50 p. URL: <https://foresteurope.org/wp-content/uploads/2023/07/UA-Supporting-the-recovery-and-sustainable-management-of-Ukrainian-forests-and-Ukraines-forest-sector.pdf>